

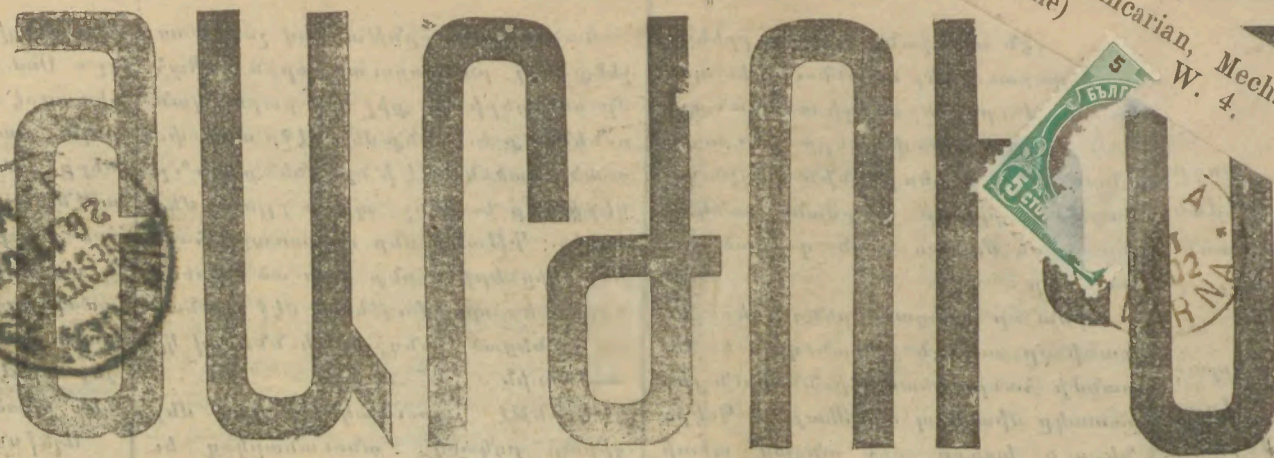
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար	12 ֆր.
Տարեկան վեցամսեայ	6 "
Արտատպանի համար տարեկան	15 "
Վեցամսեայ	8 "

Աւերիկայի համար	3 ֆր.
Տարեկան վեցամսեայ	1.50 "

Իրանուցման տողը ստանալիս կեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմէ ե. երեսին աւելի ակզակներու համար 20 0/10 գեղջ կըլլայ:

Վառնայի համար ձեռք 40 սանթիմ

ՄԱՐԺՈՒՄ

ԿԸ ՀՐ ՏԱՐԻՈՒԹԻ ՉՈՐՏԻՆՍԻՍԻ ԵՒ ՇՈՒԿՐ ՕՐԵՐԸ

R. P. Kalémcarian, (Autriche)

W. Mechltharistengasse
Vienna
"на вѣстникъ аржумъ"
Варна

Redaction du journal
"Charjoun"
Varna (Bulgarie)

Արտատպանի համար
ձեռք
(20 ՄԱՐԺՈՒՄ)
Պուշկարիոյ համար
ձեռք
(15 ՄԱՐԺՈՒՄ)

Գրութիւնք ևս չեն տրուիր

«ՇՈՒԿՐՈՒՄ»-ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐՈՒՄԸ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՀՐ ԵՒ ՇՈՒԿՐ ՕՐԵՐԸ

ՀԱՅ ԿԻՆԸ

«Թարթումի վերջին թիւին մէջ Մինիի կնոջական խօսուածքը, որ անկեղծ ու թեւաբար բոլորովն մըն էր ուղղուած հայ կնոջ անտարբերութեանը դէմ, կը մղէ զիս քանի մը խորհրդածութիւններ ընել այս ծանրակշիռ հարցի մասին:

Գրեթէ առածի կարգ անցած բան մըն է հայ կնոջ անտարբերութեանը: Անոր անստորի առաքիլութիւնը աշխարհք արարատ գիտէ: Ընտանեկան խնամածութեան, տանտիրանութեան, ժողովրդական տնտեսական հայ կնոջ ստուեր կամ է ուրիշ ազգերու իր սեռակիցներուն վրայ: Անոր մայրութիւնը անձնազոհական է ու չքնաղ: Իր ամուսինի դերին մէջ ամօթիւնաց պարկեշտութիւն մը ունի, որ իրօք զմայրիկ է:

Աստիճան աղէկ: Բայց որպէսզի հայ կնոջ մեր աչքին, ամէնուն աչքին ներկայանայ այնպէս ինչպէս որ պէտք է, ինչպէս որ մեղք թախտակից ազգերու մէջ կնոջ ներկայացած է ընդհանրապէս, մինչև ցարդ ինչ ընթացք բռնած է ազգային առաջարկին վերաբերմամբ, և գործունէութեան ինչ բաժին ունեցած է անոր մէջ:

Առասիկ էականը: Ինձի համար, մեր ազգին ներկայ վիճակին մէջ, հայ կնոջ երբեք տիպար, խոնարհ, չքնաղ կնոջ չէ ցորչափ իր աշխատանքին, իր քրտինքին և ըսեմ, իր արիւնին մասը չի բերեր չի խառներ էրիկ մարդուն քրտինքին և արիւնին:

Հայութիւնը տարօրինակ հանգամանքի մը տակ կը ներկայանայ: Կը նմանի շատ չքաւոր ընտանիքի մը՝ որուն անօթութեան ճանկերէն փրկուելուն միակ միջոցը սա է որ ընտանիքին բոլոր անդամները, մեծով պղտիկով, տաժանելի, կարծր գտտանքի

մը հաւանին գիշեր ցորեկ: Անոր մէկ կամ երկու անգամին անձնութեանը ուրիշ բանի չպիտի ծառայէր եթէ ոչ անօթութեան ուրուականը բերել, բազմեցնել տան մէջ: Այս անպատկառութեան միակ գարմանը միանուագ գործակցութիւնն է:

Մեր ազգային աղատագրութեան գործին յաջողիլը ճիշդատոր կը նմանի: Այս կին, երիտասարդ, ծեր, ամէն գասակարգ կծիկ մը եղած, կարծր ու չքակուելիք կծիկ մը, պիտի աշխատին կառուցանել ազգին տունը, որուն հիմերուն վրայ ինչ կամ՝ զանոնք քանդուել կը նկատին անդադար մեր թշնամիները: Քանզումի ու նորոգումի երկու գործողութիւնները ոչ միայն հաւասարակշիռ մնալու են, այլ և՛ նորոգումի գործը՝ զոր հայն ստանձնած է հարկ է որ միշտ առաւելակշիռ ըլլայ, որին մէկը վերջապէս ամբողջ ու անվթար տանը տէր դառնալու համար:

Այս նպատակին ինչպէս կարելի է հասնիլ: Եթէ ոչ ազգային ընդհանրական գործակցութեամբ, Բայց ազգային ընդհանուր գործակցութիւն ըսելով կը հասկնանք ազգի մը ոչ թէ միայն աշխարհ, այլ և կնոջը: Ազգ մը ձեռացնողները միեւնի էրիկ մարդիկը չեն. անոր կէտը կնոջը կը ներկայացնեն: Արեւմտեան ազգը փրկուելի կնոջը ալ մէկտեղ փրկուած կըլլան: Անխրատութիւն, շատ մեծ անխրատութիւն է որ էրիկ մարդիկ արիւն թափեն, հողինին հանեն, ու կնոջը, այդ ահաւելի կայութեան մէջ, մատերնին մոխիրը չթաթիւնեն: Աստուակ յկալանթըրու ընդունելի չէ նոյն իսկ էն իրացած էրիկ մարդուն համար:

Ազգերու փրկութեան գործին մէջ կնոջը մատ ունին, ու բաւական երկար մատ. վասն զի զարմանալի կըլլար որ՝ երբ սմէն խնդրի տակէ կնոջ կնոջ վերջի վերջոյ՝ ազգային փրկութեան պէս փառաւոր գործի մը սակէն

կնոջ սիրուն գէմքը չերեւնար: Կնոջական նուիրական աննորութեանց եղծում մը չէ՞ ասիկ:

Ըսել չենք ուզեր թէ կնոջը սուր, հրացան, ուսմը առած՝ ընդվզումի ճակատաժայթերը դիմէ՝ աւանդավիպական ամազոններուն պէս: Ասիկա իրաւ տարապայման պահանջատութիւն մը պիտի ըլլար մեր էրիկ մարդիկնորոս կողմէ: Սուր շարժողը, հրացան պարպողը այրերը պիտի ըլլան հարկաւ. բայց երբոր հըրացանին փամփուշտը հատնի՝ կնոջ կինայ իր փափկիկ մատներով փամփուշտնոց մը նետել եղբորը կամ էրիկը, և ի հարկին անոնց վէրքերը լուալ, կտպել, իր հոգեցունց շնչով կազդոյր, սիրտ տալ անոնց:

Նպատակ չունիմ հոս մէկիկ մէկիկ թուելու թէ ազգային աղատագրութեան գործին համար հայ կնոջը ինչ գործեր պարտաւոր է ստանձնել և կատարել: Կուզեմ միայն անոր մինչև ցարդ ցոյց տուած պարտադանցութիւնը մատնանիշ ընել:

Կնոջական գործունէութեան մէկ քանի ցանցառ նմուշներ մէջ բերելը ընտելի կրնար փրկել ընդհանուր երեւոյթին ձախորդութիւնը: Հայ երիտասարդին ջարդուբուրդը ելած ատենը՝ հայ պարմանուհին քիչ մը զեռ իր արդուզարգը մամտալու վրայ էր: Ասիկա չորացուելի՛ Մեքքա աշուրներովիս տեսանք այս տխրալի բանը:

Հայ երիտասարդը երբ արդէն շատոնց յեղափոխական կնքուած էր. հայ օրիորդը դեռ այդ սրբազան առաջնին մօտենալէ շատ հնաւ էր: Երբ յեղափոխականը իր մարտուն և քոյրերուն պատմին բռնաբարումը արգիլելու համար խիզախորէն առաջ կը նետուէր ու կեանքը վրայ կուտար, այդ մայրերն ու քոյրերը կը բաւականանային այդ պաշտպանութեան ապաւինելով միայն, առանց անձնական վրիճառութեանէ մղուած ինքնաշարժոր կորով մը հանդիսագրելու:

Մեր ազգին զլխուն բացուած անօրինակ այս փորձանքին մէջ, էրիկ մարդը անոր անպատկառութիւններուն մեծ մասին ինքզինքը նշաւակ կացուցած է կամաւորապէս. ի հարկին ջարդուղը ինք է, քանի որ կացութեան բերմամբ հայը տակաւին փոխանակ ջարդող ըլլալու՝ ջարդուղ է: Պոլսոյ մեծ կոտորածին՝ հայ կնոջը հայ էրիկ մարդոց վրայ սա բարեբախտ առաւելութիւնը ունէին որ ստիպները կը խոնարհէին իրենց առջեւ: Հայուհին ըմբոստացումը մահացու յանցանքն անպարտ կը նկատուէր: Չկարծուի, գիպուածով, թէ այս պարագան նախանձի զգացում մը կը յարուցանէ մէջս: Վասնզի հիմա լրագրական հրատարակին վրայ կարգ մը սոփեստներ կան որ քիչ մը սանկ անորոշ իմաստով, բայց մասնաւոր գիտումէ զերծ, գրուածքներ տեսան մը՝ ուղած ձեռնորին կը դարձունեն ու կը դարձունեն զանոնք մատերնուն վրայ:

Հայ կնոջը շարժուցան ըսելով պարզապէս իրողութիւն մը մատնանիշ ընել կուզեմ, ու այս պարագան կը հրճուցնէ ամէն մարդկային արտաքին: Բայց միւս կողմէ Հայաստանի մէջ հայ աղջիկները, հայ կնոջը, հայ մայրերը ամէն վայրագ կիրքերու, ցանկութիւններու գիւրիս որս դարձած են:

Մեր ընտանեկան յարկերը՝ գաւառներէն մինչև Պոլիս՝ արեւան մէջ թաթխուցան, որբերու և որբեւայրիներու լէզուններ ստեղծուցան, հայ մայրերը իրենց քաջած ցաւին ու տեսած կսկծին կողմէ՝ եղական պիւրք մը բռնեցին աշխարհիս մայրերուն մէջ:

Ու այս ամէն բաներէն ետք՝ տակաւին հայ կնոջը անտարբեր հանդիսատեսի մը հանգամանքին մէջ կը դառնուի: Ի՞նչ հրաշք չի կրնար գործել ան: Իր ձեռքն է ներկայ և յաջորդ սերունդները վրէժխնդրութեան ուսմբեր շինել: Յեղափոխութեան մեծա-

գոյն արծաթի շրջան, հրձիգը ան միմիայն ան կրնայ ըլլալ:

Ինչպէս որ, մութ զննանքը անկախօրէն տուայտողը դարձնալ էր ինչ մարդն է: Ամէն վայրենութիւններու, ամէն ստոր-նութիւններու առարկան ան է միշտ: Վերջապէս ազգային ուղտագրութեան բոլոր անպատեհութիւնները անոր վրայ բեռնուած են տարամբօրէն: Հայ կիներ ինչո՞ւ այս բեռին ծայրէն կտոր մը վերցնելու չու-հոգութիւնը չընեն: Ինչո՞ւ միայն կսկիծ ողբալու լալկան տարր մը կը ըլլայ: Ինչո՞ւ վեր չի ցոյց տր խորխորարար, դիւցազնաբար, ու լից մը գնելով իր արցունքի աղբւրներուն իր անչէջ անմա-րելի կսկիծներուն հզօր, ահեղ սպառնքին տակ ինչո՞ւ չը թոթ-վըրի, չի ծառանար անարոր-րէն, և վրէժխնդրութեան ամե հի հրգեհը չի բռնկողուներ:

Եթէ հայու հին յեղափոխական քարոզչութեան իր այս երկնա-լին կոչումը միշտ և ցարգ ըմ-բռնած ու գործադրած ըլլար՝ մեր վիճակը ո՞վ գիտէ ի՞նչ փո-փոխութիւններու ենթարկուած պիտի ներկայանար այժմ:

Չէ՛, ա՛յ ժամանակ է որ հայ կիներ իր դերին ճշգրիտ գիտակ-ցութիւնը ունենայ, և վերա-կանգնումի գերագոյն այս կռուին մէջ արժէք իր եղբայրը, սիրտ, թոյլ տայ անոր և փամփուշտ եր-կնցունէ, ու սփոփել զիրակապը դէն անոր խոցեցուն վրայ:

Շաւարշ

ԱՆՁՍ ՆԻԻԹԵՐ

Այն օրերուն երբ զիտ փրօնակա- լի պատերազմը կը շարունակուէր, աւելնքն անկախութեան կռիւր եւ մե-ծին ու փոքրին մէջ աներեւակայե- լի օրէն դժուար մաքառումը, բոլոր աշխարհ եւ հայ տարրը անձկու- թեամբ կը հետեւէր այդ մաքառու- մին ամէն մէկ զարձակածքներուն և միևնույն ժամանակ կը մտախնային որ Պօլսոսը յաղթեն, Տըլէթ, Պօ- թա, Տըլաբէյ և ուրիշներ կը շա- րունակէին իրենց բնագիծութիւնը ստանց նկատողութեան տանելու թէ անդին անգլ ազիք կայրէին, կըս- վանէին, կը տանջէին եւ կը բռա- նաբարէին, ու անվեհեր զօրավա, ներք մղեցին իրենց մաքառումը միշտ և այն ատիճանին ուրկից անդին այլ ես կարելի չէր դիմանայ եւ հարկ էր որ ընդունէին հաշտութեան պայ- մանները հակառակ ամենչեւ մէկ Պօ- էր մնալուն պիտի պատերազմիք թի- բազմիցս յայտարարութիւններու եւ նպատակներու: Պօլսոսը կարծեցին որ իրենց երկրպագուի մաքառումի որիջողին եւրոպական ու է միջամը- ստութիւն մը կը ըլլայ եւ անկախու- թիւններ կրկին ձեռք կը բերին, սակայն սխալեցան. ընդհակառակն ի- րենց երկար զիմադրութիւնը պատ- ճառ եղաւ որ թրանսպալ աւերակի մը վերածուի եւ իրենց ընտանիքնե-

ները ամէն տանջանք կրեն ու իրենց- մէ հազարաւորներ սպաննուին եւ պօ- էր ժողովուրդը ալ աւելի տկարանայ: Յետո՛յ, զօրավարները եւրոպա անցան ու հոն ձեռքբերին բացին որ կարենան քիչ մը դարմանել անկա- խութեան մաքառումը գործած վը- նանները:

Հիմա որ լմեցաւ իրենց գերը եւ քանի մը ամիսէն թրանսպալի եւ Օ- բանժի հանրապետութիւններուն յի շատակը միայն պիտի մնայ եւ Պօլսո- ներուն խօսքը քիչ անգամ պիտի կրկնուի, կը հարցնեմ ի՞մ ազգա- կիցներուս թէ գիտե՞ն, կարդացի՞ն երբէք որ Պօլսոսը մէկը իլլայ նա- խատէ, արհաւիրէ, անիծէ եւ ա- մէնէն ազատ մակդիրները տայ այդ քաջ զօրավարներուն՝ առարկելով թէ պատճառ եղան որ դժբախտութիւն- նին եւ վնասներն սեծ ըլլայ ու եթէ չը շարունակէին մաքառումը եւ ժա- մանակին, 1900ին, ընդունէին Անգ- լիոյ պայմանները ինչ որ այժմ ըն- դուենցան նոյնութեամբ, Պօլսո- ղովուրդը աւելի նպատակաւ վիճա- կի մը մէջ պիտի վերահաստատուէր իր օնախիճ մէջ եւ կարգ մը կորուստ ներ ունեցած չպիտի ըլլար:

Գարձեալ կը ինչե՞ն ազգակիցնե- րէս աննք որ խստագանձը են մեր յեղափոխականներուն հանդէպ թէ մէկը մտածած ըլլայ հայի պահանջի զօրավարներէն եւ հարցնել թէ ո՞ր դպցին արամազորտ միևնույնը: Անոր համար կը թաղանթու պօլսո- ղօրավարները մեր անկեղծ յեղափո- խականներուն հետ, վասնոր աննք ամէնքն ալ միևնույն նպատակին ծառայող անոնաները եղան:

Հայ յեղափոխականը իր կեանքը փռանգի գրաւ ազատագրութեան գա- տին համար ու զօէր զօրավարներն ալ իրենցը՝ ազատութիւնը ձեռք չփոխեցնելու նպատակաւ:

Հայ յեղափոխականը ճգնցաւ, գատեցաւ եւ ամէն գրկանք քաշելով իր սառնազրոյց գործին ետեւէն վա- զնց որ եւրոպական միջամտութիւն մը ստեղծէ եւ հայը փրկուի: պօլսո- ղօրավարները ն յնը ըրին միևնույն միջամտութիւնը ձեռք բերելու հա- մար եւ երկուքն ալ յուսախար ե- ղան:

Հայ յեղափոխականին ձեռն-բկ- ները իրենց նիւթապէս վնասակար կողմերը ունեցան: պօլսո- ղօրավար- ներն ալ միևնույն նիւթակար վնաս- ները պատճառեցին իրենց հայրենի- քին, սակայն երկուքն ալ բարոյս- պէս շանցան եւ բայձբացան:

Հայ յեղափոխականը դրամ վատ- նեց՝ մարդ, զէնք, սուս փոխադրե- լու համար: միևնույնը ըրին եւ պօ- էր զօրավարները գործին յաճողու- թեանը համար:

Բայց այսօր կը սենտենք որ պօլսո- ղօրավարները գործով կը վերաբերուի իր զօրավարներուն հետ եւ մենք նա- խատիքով մեր յեղափոխականե- րուն հանդէպ: Մենք սեր չտուած գրամին հաշիւը կը պահանջենք մեր յեղափոխականներէն, անոնց անձ- նութեան իրենց կուրանք, գա- նոնք ազգին ինչնորի կը հոչակենք: Եղբայրասպան կը կոչենք, անփորձ եւ աննուստն կանուանենք, թուր- քին մատնանի: կընենք՝ երբ առիթը ներկայանայ, չենք հարցներ, չենք փնտռեր թէ ինչո՞վ կ'ապրին, ինչ- պէս կը յաճոյն եւ ինչ գոհողու- թիւններու կերթարկէն անձերին ու զիտ կուզենք, կը փոփոխենք եւ կը մաղթենք որ մըլուինք:

Կարձեմ այս ընթացքով շատ մօտ չենք այդ բազմացուած օրին: Պահ մը ուշաբերինք քիչ մը բարոյական ունենանք եւ մենք մեր մէջը ամիտու- ուած մտածենք թէ ի՞նչ կրնենք եւ ո՞ր կերթանք եւ ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վերջը: Գիտե՞ք մեր դաւառացի հայ րենակիցները որոնք չտուած չտես- նուած եւ պատմութեան մէջ օրինա- կը չունեցած անգլութիւններով կը տանջուին:

Եւ եթէ շարունակենք դեռ մեր զերար բզկտող, անուանարկող եւ անտարբեր ընթացքը՝ ճշարտապէս անախի վատեր եւ անզգամներ եղած պիտի ըլլանք ու արժանի՝ որ թուր- քը իր սուրը մինչեւ արտասահման երկարէ:

Սյ՛ֆ

ՅԱԽՈՏ ԳՆԱՑՔԸ

Յետագայ սողերուն մէջ պատմուած է կողմաւի հայ գաղթականներուն տնտեսագիտի ուղեգնացութիւնը Կով- կասէն դէպի սուսեթուրք սահմա- նագրուի: Հայուն յաւիտենական սեղանութեան կսկիծալի դրուագ- ներէն մէկն է, նման անոր—եւ զու- ցէ աւելի ազիտարիւր—գոր Խահարաս կաղթականացի բնի ու ժող՝ Հայաս- տանէն դէպի Պարսկաստան, ասկէց երէք գար առաջ: որ արհարծի քա- ղաքաթթութիւնը դեռ այս ատի- ճան նրբութեան հասած չէր:

Օգոստ. 13-16. — Գաղթականները թիֆլիզէն մեկնեցան խուճը խուճը, կան որ իրենց կիներուն ու զուակ- ներուն հետ, ուրիշներ թիֆլիզի մէջ ամուսնացած են ու մտադրատի զուակներ ունին: Կան որ ճամբու ծախք հայրենիքն են, բայց մէջեր- նին շատ չբաւարներ ալ կը դտնուին: Այս վերջիններուն համար, որոնք ի- րենց հայրենիքը գաւառ կը բաղ- ձան, Մշակի խմբագրութիւնը հան- գանակութիւն մը բացած է:

Օգոստ. 16-19. — Գաղթականներուն մեծ մասը կ'ուղղուի դէպի Կարս, ուսկից սահմանագրուի պիտի երթան: Կարսի հայ հասարակութեան ներ- կայացուցիչները իրենց ուշադրու- թիւնը մասնաւորապէս դարձնելու են գաղթականներու շարժման վրայ, որպէզիք ան տեղի ունենայ նպաս- տաւոր պայմաններու մէջ, անոնց զրկանքի եւ առանց դժուարութեան նոյնպէս, մինչեւ սահմանագրուի թիֆլիզէն պիտի տարուէին գաղթա- կաններուն հետ, հարկաւոր դեղե- րով միայն: Եւ այն, Միջոցներ ևս ձեռք պիտի առնուին որ այդ բուժ- քերը կարենային պանդոկներու մէջ գիշերել, կամ նախընտելութիւններ ձեռք առնուէին սրբազոյն անձրեւէ ու ցորտէ զերծ մնան: Գրամական նը- պասս ևս տարու է անոնց:

Սեպտ. 3. — Գաղթականները կը շարունակեն մեկնել դէպի Կարս խուճը խուճը: իր 1500 անձներ արդէն մեկնած են թիֆլիզէն Կարս: Մշակի հաւաքած գրամները գործածուեցան չքաւորներու ստիպակներ գնելու: 900 լուսլի ծախսուեցաւ այս նպատ- ակով: Յանձնագրով մը կազմուած է հանգանակութիւն ընդունելու համար: Ետ գաղթականներ մեկնե- լու համար նպատակ կը սպասեն:

Սեպտ. 1. — Սուսը խուճը գաղթա- կաններ կուղղուին դէպի Կարս: Գետ յայտնի չէ թէ թուրք կառավարու-

թիւնը պիտի ընդունի՝ զաննք թէ ոչ: Օսմ. հիւպատոսը Պոլսո պիտի հետադիւրէ՛ այս մասին զեկոյց մը խնդ- րելու համար: առ այժմ գաղթական- ները անորոշ կացութեան մէջ են: աքէն օր խուճը կը կուտակուին հոս, արդէն կը սկսին օգնութեան պէտքը զգալ, եւ դիմումներ կընեն առաջնորդին եւ ուրիշ անձերու մօտ՝ նպաստ ստանալու համար, շատ հա- յեր արդէն դրամական օգնութիւն- ներ րրած են անոնց:

Այնխանդարպոյ, 3 օգ. — Թիֆլիզէն Ալեքսանդրապոլ մեկնելով՝ գեղար- ծով գանուեցայ այն կառավարին մէջ որ միմիայն յատկացուած էր ի- րենց հայրենիքը դարձող գաղթա- կաններուն: Ողբալի կացութիւն գաղթականներու, բայց ամէնքն ալ հաւատքով ի, աշայրեւն Աստուածը մեծ է, ան ստեղծեց մեզի: չպիտի թողու որ կորնչինք:»

Կարս, 2 սեպտ. — Գաղթականնե- րու անսահման լազուութիւն մը կը հասնի Կարսի կայարան: օմանք բա- րեկանիւրու տուն կ'երթան: ուրի- շներ սրճարանները, կամ մօտակայ գեղերը: դեռ յայտնի չէ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակնին: Սպասան դրու թիւնը դժնդակ կը ըլլայ գաղթա- կաններուն համար, որոնց մէջ շատ ձեւեր, հիւանդներ կան: Հանգա- նակիչ մասնախումբ մը կազմուեցաւ գաղթականներու օգնելու համար:

Սեպտ. 2. — Սուրբաբաղի երկրորդ հանդիմանն է որ գաղթականները հասան՝ Կարսէն մեկնելէ յետոյ: Պ. թիֆլիզէն հանգանակութիւն մը լազու: 8մ լուսլի եւ քանի մը հան- գերձեղէն հաւաքուեցան:

Իււլիոյ, 12 սեպտ. — Բաշլէոյ նշա- նակուած է իր վերջին հանգրտան ուրիշ գաղթականները ուղղուե- լու են դէպի սուսեթուրք սահմանա- լու: հայ գեղացիներ տունն ան- կրնուին դառնալ եւ կը կրեակրեն: Իւրաքանչիւր, 12 սեպտ. — Գաղթա- կանները սահմանագրուին կը մօտե- նան: երկու երեք օրէ իվեր կը հաս- նին Բաշլէոյ, Արմուալու, Կիւլիան- թիֆլի, Գարաբուհար, Չիւրիք՝ սահ- մանագրուին մօտ: շատ լաւ ընդունե- լու թիւն կը գտնեն հայ գեղացինե- րէն: Այս վերջին օրէյս քանի մը գաղթականներ փորձեցին իրենց եր- կիւն անցնել, բայց թուրք զին- սուպները ևս դարձուցին զանոնք սպանալիքով: Գաղթականներուն մէջ շատ չբաւարներ կան, խնամք կարօտ հիւանդներ, Չմրան լեռնե- ցու մը շատ պիտի ստապուեցնէ գաղ- թականները:

Իւլիոյ, 19. — Խուճը խուճը գաղթականներ հոս կը համարին կար- ձէն: Բաշլէոյ, Կիւլիանթիֆլի, Գա- բարուհար, Չիւրիք եւ Խոթան պիտի գաղթականով ըլլան են: բոլոր գիւղացիները լաւ ընդունելու- թիւն կընեն: Բիֆլիզի պակասութիւ- նը ցատկի է, նկատու անուով չի- ւանդներուն թիւը:

Սեպտ. 22. — Թուսեթուրք սահմա- նագրուին վրայ հաւաքուած քաղթա- կանները իրենց վիճակին վրայ դեռ ու է տեղեկութիւն չտրին: չեն գիտեր թէ Սուսէն թիւն պիտի տան իրենց հայրենիքին գտնու- թի է ոչ, Խոթան գիւղին մէջ քա- նի մը գաղթականներ սուսեղեցան սահմանագրուի վրանուներ: հարկ- արպատի մը հետ, որ պատասխանեց թիւ Սուսէնին կողմ, ու է հար- հա՞ գ չուին: Գաղթականները սե- րու գրութեան մէջ են: ոչ սահմա-

նապաս բուս զին որները . ոչ թուրք կատարու թիւնը վերջնական պատահան մը չեն տար իրենց . Գաղթականները ամէն օր շարունակ կուգան . այր . կին եւ տղայ . գիշերուն մէջ ալ տեղ չի կայ զանոնք բնակեցնելու . բժիշկի մը ներկայութիւնը անհրաժեշտ է . մէկ բժիշկ չի կայ . մինչդեռ ամէն օր բազմաթիւ հիւանդութիւններ կը պատահին

ՔՈՒՉԱԿ

Ա. Զօպանեանի աշխատանքէն հատոր մըն ալ հրատարակ ելաւ . նա հասկնալ Գոյնի Գիւտնը . Ինչ կուգին ըսն . Անահիթի խմբագրապետ արտասահմանի բազմամբօն հայու թեան մէջ գրական միակ գիւտն է . որ անկաստ . մանրահոգ . եւ յայտնութեան աշխատութեան մը նընթիւն է ինքզինքը . եօթը տարի է ի վեր շարունակ . Ապրիլու . դիտքը միտքի ալ բարձրութեան վրայ պահելու անողորմ զգուարութիւններուն մէջ . անհասական . ազգային խումբ . զայրագին պայքարներու իստուարութեան մէջտեղ . յարձակումներ կրելու եւ յարձակումներ ուղղելու միտքով զայն հարկաւորութեան ներքեւ . բարկութեան . հակընդդէմ յուսման . վնասեցողիցի պիտուականքներու . վատատարու լինելու հարուածներուն տակ շրտակը դիտին եւ ամենեւին դիտին բան չէ . ու եղական բան է նոյնիւր . մասնակցական ուսումնասիրութեանց . գրական գննութիւններու . դարերու մտերիւն տակէն անակնկալ հրաշալիքներու լոյս աշխարհք հանելու գործին նուիրուի . Իբր թէ անգործ միջավայրէ մը շրջապատում ըլլար . վանքի մը խաղաղ անկիւնը . աշխարհային ամէն հոգեւէ . ամէն խոնջէնք . ներքէ դերք :

Հայ գրական աշխարհին համար արող անակնկալ յայտնութիւն մըն է նահապետ Գուշակի չքնաղ գործը . որ գիտի մը համեմատութիւնը կատարել . հայ մեծ աշուղը ժամանակի երկար ընթացքներու մէջ անմասնօթ . անյայտ մնացեր է . իր հոգեւոր . հոգեւոր փոշիներու խաւերուն տակ ողբալի անշալ ժողովեան մը մասնակցութեան . սերունդներ անցեր են անանց լսելու այդ փափկալար տակիցի քաղցրահնչողի ձիւնն ու լացերը . Անոնք հիմա կը թրթռան . լուսանցում տարիներու ամբողջ ճրնձ . զայն հնչականութեան մը զօղան . Չեղով հայ շատնչցում գրականութեան մը արող փառք :

Գուշակի մտքէն լոյս հանելու մեծաբան արժանիքը Զօպանեանի վիճակեցաւ . ու է գրագին չի մը . օրին մէկը . պիտի ինչար այդ բախտը . թերեւս երկար ժամանակներ անց . նէին զի . մինչեւ որ մասնակցական այս յայտնութիւնը տեղի ունենար . Զօպանեան այդ սեղանաբար երկարաձոր մին անաչքը տունը փոխը ունեցաւ . Ապաւածի գէղերու մէջ փոքր շողարձակ աղամենդը գտանելով գուրու հանելու . համար պիտի լեզու նորը գնաւ մը . ձեռքի անսովոր ճապիտութիւնն ունեցաւ .

Արժանիքներ կան . զոյս անիրաւութիւն է անտեսել . Պէտք է ընդունել . որ նահապետ Գուշակի սիրողներուն երևան հանուլը . այն պիտաներուն մէջ որով անկա տե

զի կուենայ . ինքնին մեծ արժանաբարութիւն մը կ'ենթադրէ . կուտարու երբոր Ամերիկան գտաւ . աշխարհի մը ստեղծագործութեան արագորութիւնը թողուց . հին աշխարհի մարգոց վրայ . Ամերիկան կար . սակայն մտաբանութեան եւ անգիտութեան վարագործի մը ետին պահուրամ էր . կուտարու պատուեց այդ վարագործը . եւ անմահացաւ :

Եթէ Գուշակի եքգերը լինեն որով որ գեւեղութիւնը կը պատուեց . Գուշակի մը չեն . մարդկային զգայնութեան . ժրաշարժան յոյզերու եւ արտայայտութիւններու սիւնները մըն են աննիւթական . Զանոնք մարգոց աչքերէն ծածկող . անոնց հրացումէն գողցող մտաբանութիւնը պատուելու տեղ այդ անկողնը լուսաւորելու պէս բան մըն է . Ու այս գործը Զօպանեան ինք տեսած է . Եւ ըսն . Գուշակի անմահ ստեղծութեան յարձակումին պէտք է որ ընկերանայ Անահիթի խմբագրապետին անունը . Հայ մտաբանագրական ընդարձակադոյն պատուութեան մէջ . որ ապագայ սերունդներուն պէջի հաղորդէ հայ միտքին պայծառ շողարձակումը . գրական այս գէպը պիտի ինչուի իր ընդ մանրատեսութիւններով :

Անոնք որ անմահական փոքրօրի հաշիւներու նուազ ճնշումին տակ չուզին այս ճշմարտութեան հաւանութիւն տալ . ու զայն խոստովանել . ապացուցած կ'ըլլան սրտի եւ հոգի . ապականութիւն մը որ կը յայտնուի նոյնիւր ընդհանրական կարեւորութիւն ունեցող . արող ազգ մը շահագրգռող նմանօրինակ պայմաններու մէջ :

Զօպանեան իր այս գործով . իր գրագէտի ու բանասէրի հանգամանքին տակ իմաստակներու ողորմելի սաղմունքներէն վայտնիներով բարձր կը մնայ . ու երբէք իրեն չեն հասնիր ժանգոտած սրճները գործ իրեն արձակելու անայդ փորձութիւնը ունեցողներ . պակաս շին . դիտել :

Գուշակի սողերը ամբողջում են գեղեցիկ հատոր մը մէջ . Զօպանեան ընդարձակ աշխարհի մը մէջ հայ աշուղին գործին վրայ վերաժողուն . մասնակցութեան կը խօսի . անոր մեծութիւնը . խորութիւնը . վստուութիւնը բացատրելով զմայլելի արձակի մը մէջ :

Այդ հատորը ամէն հայ իր գրագրանին մէջ պիտուաւոր է ունենալ :

Ն. Սուրբաբեկյանցեան

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

Նոյնիւր Լ ուրբաբեկյանցեան . տեղւոյս սգգային ընթացքներին մէջ նմանը շտնուած գողութիւն մը տեղի ունեցաւ : Գողեր լուսամուտի մը տակ կ'ընդունին կատարելով ամենայն վարպետութեամբ շրջանակը հանած ու յաջողած էին ներս սողալ ազգային ընթացքներին :

Այն պարտները . որոնք գրեթէ ամբողջ մը ի վեր ազգային բնութեան յայտնուած ընթացքները կատարելու եւ այդ ինքնարժեքութեան լուս հասցնելու տեսչով այնքան աշխատեցան . ալ այս գէպին վրայ կ'ընան ու յայտնուի եւ կուտարու խոնջալ . որքան ալ որ այդ սերունդութիւնը վաղանցեակ ըլլայ եւ սողա

գային սողի նախ իրենց :

Գողերը զանազան գրասեղանը կատարելով բաժնեկիներ կամ աւելի ճիշդ է բնի ժողովրդի տասնական սանդիմներէն զօրացած 48 ֆր. 60 սնդ . դուրսը գողնալ յետոյ . ընթացքներին պիտուաւոր Պ. Յակոբ Պապիկեանի պիտուալ կոտորով 7 ֆր. ալ անկէ վը գողնան . ուրեմն բնդամէն . գրամ ըլլալով . կը գողնան 55 ֆր. 60 սնդ . Յետոյ իրենց անասնական վէճիկներով . իրենց ստոր կիրքերուն յազուրդ տալու համար . ընթացքներին վրայ գրանուած թերթերն ու հանդէսները . առանց բացառութեան . «Մուրճ» . «Բազմալէզ» . «Հանդէս Ամսօրեայ» . «Համալսարան» . «Անահիտ» . «Արտէմիս» . «Իրաւունք» . «Շարժում» . «Մշակ» . «Նոր-Գար» . «Արեւիկ» . «Հայրենիք» . «Բո Արմէնիա» . «Հնչակ» . «Գրոշակ» եւ այլն . առանց խորութեան . ըլլիկ ըլլիկ ընելով գետին կը լեցնեն :

Վարչութիւնն սոյն ինչքի նիւթական եւ մանուկ արտոյական ծանրակշիւ պարագաներն ի նկատի ունենալով սրտած է . ինչ գնով ալ որ ըլլայ . ալէն հարաւոր միջոց ձեռք առնել . ժողովուրդի քրտինքով կուտարուած գրանցող գողցողներու . մեր հոգեկան եւ մտաւորական աշխարհը ներկայացնող . վերջապէս ամբողջ ազգի մը կեանքը պարունակող թերթերու հետ այդպիսի անարգանքով վարուող նմանը չտեսնուած գողութեան օձիկը ձեռք առնել :

Եղբուր թիւնն այդէն իսկոյն իմաց արուեցաւ ուստի կ'անուրեւնան . որ արդէն քննութիւն ըսցած է կատարելի մայրոց մէջ . կը յուսանք թէ եթէ կոտոր մը խիստ միջոցներ ձեռք առնուին ու իմ կանոնայնութեան անսակի գողերը . երևան պիտի գան . եւ անոնք որ այսօր կը հրճուին սգգային ընթացքներին յաջողութեամբ կողպատու լիւր իմանալով . երբ լսեն գողերու բնուելը . պիտի լան ու ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ :

Անհամար ապաւորով այն օրին . որ գողներն իրենց անուններով կարողանանք որակել . առ սյժմ այսքան կուտարու ընել որ այս գէպը սեղ կը յիշեցնէ մարդու մը իր պաղաւթակիցներուն ուղղած այն յորդորը թէ «Հակառակորդներու վտանգը համար . եթէ ուրիւ բան չէք կրնար ընել . կըք անոնց ընթացքներին մտնէք . այնտեղ գտնուած թերթերն ու գիրքերը պատուեցէք » : Այս գողերն ալ ինչպէս կերելի կամ այդ կարգի մարդիկ են եւ կամ մանկամիտ արարածներէ վար չեն մնար . որ իրենց կատարութիւնը ազգային ընթացքներին թերթերը ըզկտելու մէջ եկած են յազեցընել :

Վարչութիւնն Եւրոպայի Ազգ. Ընթերցարանի 4 նոյ. 1902 Եւրմլս

ՓՈՒՐ ԹՂՈՍՍՈՐ

Սօզիս 5 Անյիւր . Մեր ազգայիններն պիտուանք Օգոստինոսեան տաղանդաւոր պատիւ թօն—երգիչը որ Սօֆիայի մէջ զանազան ծափահարում եւ բալետ գնահատութեան արժանացած է . մօտերս պիտի կազմակերպէ Պուլկարոյ ալ եւ այլ քաղաքներն մէջ նուազա

հանդէսներ . ի միջի այլոց եւ վառնա . ուր հասկցող գրասեղանը . հաւատարի եւ . շատ գոհ պիտի մնայ առիթը ունենալով լսելու մանուկ հայ մը որ իր մտաբանութեան . հրաշալի ճայնովը եւ արուեստագէտի իր հմտութեամբը . իշխանին եւ սեղանայ բարձր գրասեղանի համակրութեանը արժանացած պատիւ միայն կը բերէ իրեն պատկանած աղգին : Պ . Օգոստինոսեանին կ'ընկերանայ Օր . Ռրդուի դաշնակահարուէն . որ այնքան գնահատուած է հասարակութեան կողմէն :

Ներկայիս կը խնդրիմ որ բարեհաճիք Ձեր պատուարժան թերթին միջոցաւ արձայնագ ըլլալ եւ հրատարակ հայ հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուելու եւ քաջակերպութեամբ կերպիւր . ինչպէս նաեւ . Ձեր ունեցած օտար եւ տղային շրջանակներուն մէջ նախապատմութիւն մտքերը ինպատաւ նուազանցին :

ՅԱՆԿ

ՊՈՒՐԿԱԶԻ ՆՈՒԹԱՍՈՒՆԵՐՈՒ

Մօծ . Տիարք Կազմալուծեալ օգոստէր Տիւննեց ընկերութեան գրամը . Տիար Թորիկեանէ գնահատուած ուր իր անուր 1032 ֆր. 55 սնդ . սիար Թորիկեանի յիշեալ գոծարին 20 ամիս 7 օրուան համար 40 Օ/Օ վճարուած տուկոսը 178.40 Աստուածատուրեան եղբարք 150 Թորիկեան եղբարք 100 Առաքել Աթրբարաք 100 Օւնն Պօստանեան 100 Երանյան եւ Մրորեան 100 Տրդատ Բարեղեան 60 Վարդան Պետրոսեան 50 Ռ . Յ . Ունն 45.60 Գրիգոր Փարթամեան 30 Կարապետ Վարդապետեան 20 Գրիգոր Պաղտիկեան 15 Նշան Գրիգորեան 15 Հայկ Գրիգորեան 15 Յարութիւն Տօնիկեան 15 Յ . Տ . Գէորգեան 11.40 Կարապետ Փափազեան 11.40 Ռ . Ն . Մարտիոս Ղազարեան 8 Կտակեալ անձերը 40 Քրանք նուիրած են . Տիւրիկեան Վասիլեան Յ . Ուննեան Կապիկ ձովձովեան Գրիգոր Թորիկեան Միքայէլ Ապեան Կարապետ . Կտակեալ անձերը նուիրած են 5 ֆր . Մանուկ Սուքիսեան Յայրութիւն Մըրըրեան Պետրոս Գարեսեան Սարգիս Գարայեան Յակոբ Տ . Սաքիեան Մովսէս Երիցեան Յարութիւն Ղազարեան Թորոս Մարտիրոսեան Արշակ Մարտիրոսեան Նշան Մարտիրոսեան Արօ Չառչ Մինաս Ղազարեան Վարդան Կիրակոսեան Մանուկ Սողոմոնեան Աւետիս Երուանդեան Եղիա Սրգարեան Ոմն Կտակեալ անձերը նուիրած են 4 ֆրանք Միսակ Ալֆէրեան Գուպար Խաչատուրեան Ղազարոս Վարդանեան . Կտակեալ անձերը նուիրած են 3 ֆրանք Սուեփան տէր Յակոբեան Մեղիոն Փարթամեան Աւետիս Վարդանեան Մինաս Յակոբեան Յարութիւն Սուքիսեան Մուշեղ Աւագեան Սահակ Արրահամեան Յովհաննէս Սարաֆեան Երամ Պարտաւեան Կտակեալ անձերը նուիրած են 2 ֆր . Նիկողոս Յարութիւն Թէսփիեան Միկոյիլ Եսայեան Մարտիրոս Արրահամեան Աստուր Թաղեանեան Երամ Կիրակոսեան Պօղոս Եղիապարեան Պօղոս Աւետիսեան Մարտիրոս Պետրոսեան Մանուկ Յակոբեան Պօղոս Միկոյիլեան Պօղոս Փափազեան Մահակ Ներսիսեան Գլուորգ Մանուկ

եան Յակոբ Մոյսիսի վարդան Բը-
 սիկեան Հարսթ Մալոսեան Թորոս
 Մարտիրոսեան Խոսրով Կարապետեան
 Մարտիրոս Աւետիսեան Արազամ Գա-
 լուսեան Թովմաս Խաչատուրեան
 Գրիգոր Մկրտիչեան Խորէն Աւետիս-
 եան Գրիգոր Գասապեան Մովսէս Ստե-
 փանեան 4.50 հետեւեալ անձերը
 նուիրած են 1 Ֆրանք Արազամ Յա-
 րութիւնեան Սարգիս Պետրոսեան
 Գալուստ Յարութիւնեան Մկրտիչ
 Սարգիսեան Ղազար Չաքարեան Աս-
 սուր Պետրոսեան Գրիգոր Վարդան-
 եան Յովհաննէս Յակոբեան Պօղոս
 Չաթոյեան Խաչատուր Մարգարեան
 Դասպար Աստուածատուրեան Մկր-
 տիչ Յարութիւնեան Մովսէս Մար-
 գարեան Յակոբ Ղազարեան Յովհան-
 նէս Մուրատեան Պօղոս Դաւիթեան
 Մանուկ Աւետիսեան Դաւիթ Յակոբ-
 եան Յարութիւն Խաչատուրեան Կր-
 թակոս Խաչատուրեան Միքայէլ Մի-
 քայէլ Պուտամբլեան, Երուանդ Տօ-
 նապետեան Սարգիս Գարակէօզեան,
 Պօղոս Թոկնանեան, Յարութիւն Ղա-
 զարեան, Խաչիկ Մուրատեան, Յակոբ
 Սարգիսեան Յարութիւն Պօղոսեան,
 Յարութիւն Գրիգորեան, Աւագ Տօն-
 ձեան, Աթո Թօշոեան, Յովհաննէս
 Պօղոսեան, Մելգոն Մկրտիչեան, Կը-
 յօ Մասեան, Մուրատ Սահակեան,
 Յովհաննէս Յակոբեան, Թովմաս Խա-
 չատուրեան, Անտօն Անտօնեան,
 Թովմաս Խաչիկեան, Պօղոս Աւետիս-
 եան, Ստեփան Մանուկեան, Յա-
 րութիւն Մուրատեան, Յակոբ Նա-
 հապետեան Բարսեղ Սաչիկեան, Խա-
 չիկ Պօղոսեան, Ղազար Մովսէսեան,
 Մկրտիչ Յարութիւնեան, Յարութիւն
 Մկրտիչեան, Մարտիրոս Գասպար-
 եան, Պաշտասար Մուրատեան, Կր-
 թակոս Մանուկեան, Աւետիս Աղա-
 ձանեան, Վարդան Յովսէփեան,
 հրտեւեալ անձերը նուիրած են 50
 սանթիմ Սիմօն Յարութիւնեան,
 Ոմն Տիկին, Ոմն Տիկին, Դաբրիէլ
 Թովմասեան 40 սանթիմ, Ոմն 15 սնթ.

Ընդհանուր գումար 2393.92
 Վերոգրեալ ցանկը քաղաքիս մէջ
 գնուած ազգային կալուածի մը պար-
 աուց բարձման Յանձնաժողովին սեռ-
 րակին համաձայն եղած ըլլալը կը
 հաստատուի:
 Ի գլխաց Պուրկաղի թաղ խորհրդոյ
 Ատենապետ Ատենապետ
 Դեռոյ ձաւնն ան Միսակ Մըլըրեան
 27 հոկտեմբեր 1902
 Պուրկաղ (Կնիֆ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Պոլսեցի բարեպաշտ տիկին մը
 600 ոսկի գումար մը նուիրած է
 Յրմաշի գրքեղանքին, պայ-
 մանով որ մինչեւ մաշը տարե-
 կան 30 ոսկի յատկացուի իրեն՝
 այդ գումարին տոկոսը: Արմաշի
 խնամակալութիւնը որոշեր է կալ
 ուածի վերածել այդ գումարը:
 —Պոլսոյ մէջ երկու շաբթի օրը
 տօնուեցաւ մեծ մարտահաղթան
 ծննդեան տարեգարձը: Սովո-
 րական լուսավառութիւններն ու
 արարողական կապկոթիւններն
 եղան լինցան: Մեր ճիւղակներս
 պատրիարքը զոհարտնական ա-
 ղօթներ արտասաներ է այդ թան-
 կագին կեանքին երկարաձգմանը
 համար: Մարգասպանը այս ու-

րախառիթ պարագայէն մղուած
 զանազան աստիճաններ և պատ-
 ուանչաններ բաշխեր է 38 ծա-
 յօթ հայերու՝ կղերական և աշ-
 խարհական, որոնք անշուշտ պի-
 տի սքանչան արիւնի այդ կարմիր
 լամբները կու, ճքերուն վրայ
 կախելով: Արդէն, հիմա գրե-
 թէ Պոլսոյ փողոցներուն շունքը
 մնացած են որ մետաղի այդ ա-
 նարկ կտորները ընդունած չըլ-
 լան իբրեւ վարձ իրենց... բար-
 ւոք ծառայութեան:

—Նոր-Ձուրայի Ամէնապետի
 վանքին թանգարանին մէջ կը
 գտնուին եղբւր Աստուածաշունչի
 հին ձեռագիրներ, որոնց մէկը
 900 տարուան է: Այդ թանկագին
 թուղթերուն անյայտալ էջմիա-
 ծին փոխադրուիլը կը խնդրէ ե-
 կեղեցական մը, եթէ մինչեւ հի-
 մա արդէն անյայտացած չեն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Սղպային ժողովի նախկին փոխ
 նախագահ պ. Տ. Բ. Փօփօլի նա-
 խարարական պաշտօնի կոչուելու
 վր իր անկողնէն բաց մնացած էր:
 Ամսոյս 6րդ երեսփոխաններու մե-
 ծամանութեան քուէովը այդ
 պաշտօնին համար ընտրուած է
 պ. տօրթ. Ա. Խօժօֆ:

—Ն. Ա. Բ. Ֆէրտինանտ իշ-
 խանին եղբայրը՝ Ն. բարձրու-
 թիւն Յիլիպ իշխանը այսօր ա-
 րեւելեան ճիւղը թաղով կը հաս-
 նի Սօֆիա և այս իրկուան կա-
 ռախումքով պիտի գայ տեղս ամ-
 սոյս 11ին, Ն. Ա. Բ. Բլէմէնթիւնա
 մայր իշխանուհիին ծննդեան
 տարեգարձին առթիւ կատարուե-
 լիք տօնախմբութեան մասնակ-
 ցելու համար:

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Թուրքերը կը շարունակեն ի-
 րենց գաղաւթութիւնները Բաղլոկի
 շրջակաները, անարգել կը մտնեն
 գիւղացիներուն տունները, կը
 ձեռնեն, կը բռնաբարեն, կը
 սպանեն: Իլլիւնա գետէն մինչեւ
 Թիւրքալու ճամբաները լեցուած
 են փախտական գիւղացիներով:
 Կոտլէօ գիւղը 18 տարեկան ե-
 րիտասարդի մը ձեռներն ու շըր-
 թունքը կտրել են ստիպելու հա-
 մար որ յայտնէ թէ ուր պահուած
 են զէնքերը: Թողութեան պուլ-
 կարի մը գերեզմանը բացեր են
 զէնք փնտաւելու համար: Գիւղա-
 ցիները չկարենալով տակալ զօր-
 քերու վայրենութիւններուն կը
 թողուն տուն տեղ և կը ջրուին
 այլ և այլ կողմեր:

—Ինչպէս կերելի թուրք կա-
 ռավարութիւնը մտադիր է փա-
 խտական գիւղացիներուն տեղը
 մանաւանդ ձուրայի գաւառին
 մէջ, թուրքեր բնակեցնել:

ՌՈՒՍԻԱ

Ռուսներոյ կարօլ թագաւորին
 Ալէքսանդրի պատերազմական զաշ-
 տին ըրած այցելութեան առ-
 թիւ հեռագիրներ փոխանակուե-
 ր են իրեն և Ռուսիոյ Չարին մի-
 ջիւ: 25 տարի առաջ մղուած
 մեծ պատերազմին անժողանալի
 յիշատակին առջեւ երկու կողմէն
 ալ եղբայրական սիրոյ և անայ-
 լայլելի բարեկամութեան բա-
 րեկամութեան բառեր փոխանակ-
 ուած են:

—Օտէսայէն կրիստոսեան թէ
 Մանթաշեան տան նաւթի վեց
 մեծ աւազանները՝ 500000 ազան
 բուռ պարունակութեամբ և 5
 փոքր աւազանները բռնկած են:
 զրաններակ, մեքենաներ չէն-
 քը, զործարարներու բնակարան-
 ները և վեց վակոն բողբոջին
 այրուած են: Իրենչեւ հիմա ե-
 րած զէտար կը հասնի եղբւր մէկ
 միլիոն բուրլի:

ՍԵՐՊԻԱ

Սերպիոյ նոր նախարարու-
 թիւնը կազմուել է հետեւեալ
 կերպով. Ժէնէրալ Յինցար Մար-
 գովիչ չէլոք նախարարակետ,
 մէնէրալ Միլովան Բալովիչ չէ-
 լոք պատերազմական, Վէլիմիր
 Թօտօրովիչ, շախուր արմատա-
 կան ներքին գործոց, Միլովան
 Մարինքովիչ՝ ելեւտակաւ, Բա-
 վէլ Տէնիչ հանրային շինու-
 թեանց, Լիպովիչ Նովաքովիչ՝
 երկրագործութեան, Լուքա Լա-
 զարէվիչ կրօնական գործոց և
 գեր գնդապետ Վասա Անթոնիչ՝
 արտաքին գործոց նախարար:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Համայնրկի գրագիտական ա-
 կումբի մը մէջ այս օրեր Միւն-
 խէնի Կիլիպիլայի թերթի խմ-
 բագիր տօրթ. Քօնրատ ճառ մը
 կարդացեր է Էմիլ Չոլային հա-
 մար: Ճառը մեծ տպաւորութիւն
 թողացեր է ունկնդիրներու վը-
 րայ: տօրթ. Քօնրատ բոլոր գեր-
 ման գրագէտներուն մէջ ամէնէն
 աւելի հիացողն է Չոլայի հան-
 ճարին: Ճառախօսք ցոյց տուեր
 է թէ, Էմիլ Չոլա իր արտադրու-
 թիւններով մեծ ծառայութիւն
 ներ մատուց ընկերականութեան,
 թէ անոր շնորհիւ շատ մը հա-
 սարակական խնդիրներ քննու-
 թեան նիւթ եղան, թէ իր խօս-
 քերը ծնունդ տուին շատ մը հա-
 մաժողովներու՝ արքեպիսկոպոս
 ամփրոտիտեան ախտերու և շատ
 մը ուրիշ ընկերային շարժնե-
 րու գէտ:

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

Իտալիոյ Էլէնա թագուհին ազ-
 շիկ գաւազ մը ծնր է: Նորա-
 ծիւրը և թագուհին առողջ վի-
 ճակի մէջ կը գտնուին:

ԹԱՏՐՈՆ

Այս իրիկուն ժամը 8 1/2 ին անդի
 պիտի տնկնայ 18րդ. ներկայացումն
 «ՆԱՏԷՏՈՒ» Հայ դերասանական խում-
 բին, առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Պա-
 պանի, Բաժանորդաց հաշուէն զուրս.
 գեղեցիկ զգեստներով և նոր տեսա-
 րաններով պատրաստուած, առաջին
 անգամ ըլլալով:

Հ Ա Մ Լ Ի Թ

Հոգեբանական ողբերգութիւն 5 ա-
 րարուած 12 պատկերով
 (Ողբերգութիւնը երկար ըլլալուն
 ԶԱՆԵՏ ներկայացնելը տեղաբեկ է)

Մեր զերասանական խումբին այս
 արդիւնաւոր գործունէութեան առ-
 ջեւ ոչէտք չէ որ թատերասէր հա-
 սարակութիւնը անտարբեր մնայ:
 Այս տեսակ ծանր ու դժուար խաղի
 բեմ հանելու համար բարոյական ու
 նիւթական զոհողութիւններ հարկա-
 ւոր են: Այս գիշերուան երեկոյթը
 բացառիկ փայլ մը պիտի ունենայ.
 պէտք է որ զիտանք անոր փայլ
 սեւեռել:

ԱԶԳԵՐ

Հոգաբարձութիւնս հարկ կը հա-
 մարի ծանուցանել արգոյ հայ հասա-
 րակութեան թէ ի նպաստ Ազգ. երկ-
 սեռ վարչարանաց կազմուած ձեռա-
 գործաց վիճակահանութիւնը պիտի
 կատարուի յառաջիկայ կիրակէ օր,
 10 նոյեմբեր, կէսօրէն յետոյ ի ժամ
 2, արական վարժարանին մէջ:

Կնիֆ
 7 նոյեմբեր 1902
 Վառնա

ԱԶԳԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ե կսեռ Ռոբախ Լուս ընկերութեան
 Հայոց Ատենայի

Ընկերութեան վեյերորդ ընդն
 ժողովը պիտի գումարի Ազգ. վարժա-
 րանի սրահին մէջ յառաջիկայ կիրա-
 կէ նոյ 10 ին կէսօրէն վերջ միջ
 ժամ 2ին:

Օրակարգն է:
 Ա. Գործ ժողովոյ միամեայ համա-
 րատութիւն:

Բ. Նոր գործ. ժողովոյ ընտրութիւն
 Ռուսի կը խնդրուի ընկերութեան
 պատ. անդամներէն որ ներկայս իր
 հրակը ընդունելով բարեհաճին ճիշ
 որոշեալ ժամուն ներկայ գանուի:

Մասնա յարգանք
 Ի գլխաց ընդն. Գրեանի
 Ատենապետ Ատենապետ
 Արշադ Փաշաչեան Յ.Ս. Թօսպղեղեան

ԾԻՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Գրեց անգլիացի Ռիլիթր Ուօթաբնի
 բանաստեղծը և հայկերի թարգմա-
 նեց Խոսրով. կը ծախուի լիւսն
 սանթիմի գինով թարգմանին:
 Մ. ՄՐՄԷՆ ԱՐՏՈՒՆ
 43 Տուկու Րուս
 Միսսոբ (Անկղղի)
 Եւ կամ Ռուսիէ Գրատարան Կիւնի
 վ. ունի

**ОТГОВОРНИКЪ
 Мурадъ Ераносянъ**

Печатница "Взвѣность", Вара.